

Crna Gora
Ministarstvo ekologije,
prostornog planiranja i urbanizma

Adresa: IV proleterske brigade broj 19
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 446 202
fax: +382 20 446 215

Informacija o realizaciji

**Projekta podrške građana Crne Gore pri kupovini i ugradnji
foto naponskih panela snage do 10 kW za individualne
stambene objekte i ugradnje foto naponskih panela do 30kW
za pravna lica - Projekat Solari 3000+ i 500+**

9. septembar 2021. godine

1. UVOD-

Imajući u vidu međunarodne inicijative i sporazume, kao što su UN Agenda za održivi razvoj do 2030. godine, Pariski sporazum o klimatskim promjenama, Evropski zeleni sporazum, Sofijska deklaracija za Zelenu agendu za Zapadni Balkan i druge, evidentno je da primat razvoja na globalnom nivou zauzima transformacija ka održivom razvoju, uz primjenu mjera podsticaju zaštite životne sredine i borbe protiv klimatskih promjena, pa su navedene politike integrisane u razvojne prioritete Vlade Crne Gore.

Crna Gora je jedna od država članica Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija – UNFCCC, čije nacionalne emisije gasova sa efektom staklene bašte iznose samo 0,009 % od ukupne globalne emisije. Ipak, Crna Gora je suštinski posvećena da svojim razvojnim potencijalima upravlja na odgovoran i održiv način i sa minimalnim uticajem na životnu sredinu i promjenu klime.

S tim u vezi, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma je finalizovalo reviziju Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC), sa ciljem obezbijedenja dodatnog smanjenja nacionalnih emisija gasova sa efektom staklene bašte, ali i istovremeno vodeći računa o imperativu ekonomskog razvoja države, omogućavajući na taj način izvodljivo kretanje u pravcu dugoročne dekarbonizacije. Izvještaj za pripremu ažuriranog nacionalnog utvrđenog doprinosa (NDC) iz 2020. godine usvojen na Vladi 03. juna 2021. Revizijom Nacionalno utvrđenog doprinosa – postavljena je nova ciljna vrijednost - smanjenje od 35% do 2030, a u odnosu na 1990, odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte za 2117 kilotona do 2030. Ovaj cilj je moguće ostvariti uz mjere koje su utvrđene u ključnim nacionalnim strateškim i razvojnim planovima.

Nacionalnim utvrđenim doprinosom iz 2020. godine, definisan je set mjera iz oblasti energetike, te su četiri mjere u oblasti energetike i proizvodnje grijanja, rekonstrukciju TE Pljevlja, razvijanje mreže centralnog grijanja, korišćenje obnovljivih izvora energije, rekonstrukciju malih HE, dok je definisano šest mjera sa ciljem povećanja energetske efikasnosti u zgradama i električne opreme, dok se jedna mjera odnosi na saobraćaj.

Razvoj obnovljivih izvora energije postavljen je kao prioritet za naredni period u skladu s međunarodnim obavezama. Iz tog razloga, planira se realizacija značajnog broja investicija u cilju razvoja ovog sektora.

U skladu sa definisanim strateškim pravcima u ovoj oblasti, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma je u prethodnom periodu u saradnji sa Elektroprivredom Crne Gore (u daljem tekstu: EPCG), Fondom za zaštitu životne sredine- EKO FOND (u daljem tekstu: Eko fond), Crnogorskim elektrodistributivnim sistemom- CEDIS, i drugim nadležnim organima započelo razvijanje projektne ideje u vezi sa realizacijom Projekta podrške građana Crne Gore pri kupovini i ugradnji foto naponskih

panela snage do 10kW za individualne stambene objekte i ugradnje foto naponskih panela do 30kW za pravna lica -Projekat "Solari 3000+ i 500+".

Zakonska regulativa Crne Gore koja definiše postupak postavljanja foto naponskih panela

I. Uslovi za postavljanje pomoćnih objekata- foto-naponski paneli za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, snage do 10 kW, na krovu osnovnog odnosno drugog pomoćnog objekta

Shodno odredbama **Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata** ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 i 82/20) (član 119) **foto-naponski paneli za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, snage do 10 kW, na krovu osnovnog odnosno drugog pomoćnog objekta, su pomoćni objekti.** Članom 120 Zakona propisani su uslovi za postavljanje odnosno građenje pomoćnih objekata, koji su podzakonskim aktima jedinica lokalne samouprave dalje precizirani.

Imajući u vidu da je izmjenama i dopunama Zakona iz avgusta 2020. godine definisano gorenavedeno rješenje tj. da foto naponski paneli snage do 10 kW spadaju u pomoćne objekte, to je ovim zakonom propisana obaveza jedinica lokalne samouprave da važeća akta usklade sa odredbama Zakona.

Do sada je 17 opština uskladilo podzakonska akta sa uslovima za postavljanje pomoćnih objekata - foto naponskih panela, dok 7 opština i to: Bijelo Polje, Budva, Berane, Ulcinj, Tivat, Kotor i Pljevlja, to nijesu uradile. Znači u ovih 7 opština, za sada nije moguće realizovati Projekat, odnosno njihova podzakonska akta eksplicitno ne prepoznaju foto naponske panele kao pomoćne objekte, niti definišu uslove za postavljanje ove vrste pomoćnih objekata.

Nadalje, podzakonska akta sedamnaest (17) jedinica lokalne samouprave koje su uskladila iste sa izmjenama zakona, sadrže odredbu da se foto naponski paneli mogu postavljati na cijeloj teritoriji opština, odnosno grada, bez obzira da li je postavljanje ove vrste pomoćnih objekata definisano planskim dokumentom.

Podzakonskim aktima su propisani uslovi za izdavanje odobrenja za postavljanje ove vrste pomoćnih objekata, te definisano da se za postavljanje fotonaponskih panela može izdati odobrenje za postavljanje panela na objektima koji su izgrađeni u skladu sa zakonom, odnosno koji su legalni i za koje je izdata saglasnost odnosno uslovi za priključenje nadležnog operatera električne energije-CEDIS-a.

Takođe, neophodno je izraditi tehničku dokumentaciju koja u slučaju postavljanja solarnih panela može biti i tipski projekat dobijen od proizvođača, jer se isti postavlja kao gotov proizvod, te dokazati da je krov osnovnog ili drugog objekta na kome se paneli postavljaju statički stabilan, što se dokazuje analizom i izjavom privrednog društva ovlašćenog za obavljanje djelatnosti izrade tehničke dokumentacije i građenja.

Kako sedam jedinica lokalne samouprave nije uskladio podzakonska akte sa odredbama zakona, to je ovo ministarstvo uputilo dopise jedinicama lokalne samouprave kojim je

preporučeno da usklade i/ili donesu podzakonska akt kojim se utvrđuju uslovi za postavljanje pomoćnih objekata sa odredbama Zakona o planiranju i uređenju prostora i otklone administrativne barijere prepoznate u postupku izdavanja odobrenja za postavljanje pomoćnih objekata ovog tipa.

II. Uslovi za postavljanje foto-naponskih panela za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, snage do 30 kW, za pravna lica

Za postavljanje foto-naponskih panela za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, snage do 30 kW, shodno odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, potrebno je prijaviti radove građenja, odnosno rekonstrukcije urbanističko građevinskoj inspekciji.

Procedura podrazumijeva:

1. Pribavljanje urbanističko-tehničkih uslova (UTU) za potrebe izrade projekta (iste izdaje nadležni sekretarijat za urbanizam opštine);
2. Izrada idejnog rješenje- koje izrađuje privredno društvo ovlašćeno za projektovanje;
3. dostavljanje idejnog rješenja u digitalnoj verziji (CD) Službi Glavnog gradskog arhitekta opštine ili Glavnog državnog arhitekta (ako gradski arhitekta nije imenovan), radi davanja SAGLASNOSTI na idejno rješenje;
4. Izrada glavnog projekta, u skladu sa Zakonom, UTU-uslovima i odobrenim idejnim rješenjem iz tačke 2;
5. revizija glavnog projekta shodno Zakonu, uz date obrasce izjava revidenta i dr. (dostupni na sajtu Ministarstva). Reviziju vrši ovlašćeno privredno društvo- revident;
6. dostavljanje dokaza o uplaćenom iznosu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta za objekat koji se gradi ili rekonstruiše. Za objekte u opštinama Crnogorskog primorja potreban je i dokaz o izmirenim obavezama prema JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje.
7. Podnošenje prijave radova građenja po članu 91 Zakona, urbanističko-građevinskoj inspekciji, na obrascu koji je dostupan na sajtu Ministarstva, uz koju se u elektronskoj formi dostavlja i:
 - list nepokretnosti ili dokaz o pravu svojine, odnosno pravu na građenju,
 - glavni projekat iz tačke 4,
 - izvještaj o pozitivnoj reviziji projekta iz tačke 5 sa saglasnošću gradskog/državnog arhitekta iz tačke 3,
 - ugovor o građenju sa izvođačem radova (koji je ovlašćeno privredno društvo),
 - ugovor o vršenju nadzora nad građenjem (koji je ovlašćeno privredno društvo),
 - polise osiguranja za projektanta i revizora.

Nakon prijema navedene dokumentacije i prijave građenja, urbanističko-građevinska inspekcija, nakon izvršenih provjera definisanih zakonom, u roku od 15 dana sačinjava zapisnik i isti dostavlja investitoru.

III. Uslovi za priključenje foto-naponskih panela na elektro distributivni sistem

Zakonom o energetici ("Službeni list Crne Gore", br. 05/16, 51/17 i 82/20), članom 96, propisano je da krajnji kupac koji proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora ili visokoefikasne kogeneracije za sopstvene potrebe sa povremenom predajom viška proizvedene električne energije u distributivni sistem - *kupac - proizvođač*, u postrojenju instalisane snage koja ne prelazi vrijednost priključne snage krajnjeg kupca ima pravo da proizvedenu električnu energiju troši za sopstvene potrebe, skladišti i prodaje višak proizvedene električne energije, individualno ili putem agregacije sa drugim kupcima. Instalacije u kojima ovo lice, kupac - proizvođač proizvodi ili skladišti električnu energiju smatraju se unutrašnjim instalacijama kupca-proizvođača. Operator distributivnog sistema dužan je da vrši mjerenje količina predate i preuzete električne energije od strane kupca - proizvođača na mjestu konekcije kupca - proizvođača i distributivnog sistema i procjenu ili mjerenje proizvedene električne energije na mjestu konekcije instalacija za proizvodnju električne energije i instalacija za potrošnju električne energije kupca - proizvođača.

Stavom 5 istog člana propisan je obaveza snabdjevača da *otkupljuje višak* proizvedene električne energije po cijeni energije iz ugovora o snabdijevanju, dok je osnovica za mjesečni obračun između snabdjevača i kupca - proizvođača neto razlika zbira predate električne energije kupca - proizvođača na mjestu konekcije i rezultata iz stava 7 ovog člana i preuzete električne energije. Završni obračun količina predate i preuzete električne energije snabdjevač vrši 1. aprila svake godine za prethodnih 12 mjeseci, a obračunati višak dužan je da plati kupcu-proizvođaču po cijeni energije iz ugovora o snabdijevanju, bez obračunavanja naknada utvrđenih ovim zakonom, u tarifi u kojoj je energija proizvedena. Kupac - proizvođač ima pravo da iznos viška energije po cijeni iz ugovora o snabdijevanju, iskoristi za plaćanje fiksnog dijela računa, dok troškove balansiranja koje prouzrokuje kupac - proizvođač plaća snabdjevač. Takođe, članom 97 propisano je da se priključenje postrojenja za proizvodnju energije, vrši (shodno članu 175) na osnovu zahtjeva za priključenje objekta na prenosni ili distributivni sistem koji podnosi vlasnik objekta ili investitor.

Operator je dužan da zaključi ugovor sa podnosiocem zahtjeva i **obezbjedi prioritet u priključenju energetske objekata za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora**, ako ne postoje tehnička ograničenja u prenosnom ili distributivnom sistemu i ako uređaji i instalacije objekta koji se priključuje ispunjavaju uslove utvrđene zakonom i tehničkim propisima.

Znači, shodno pozitivnim propisima, koji regulišu oblast postavljanja foto naponskih panela, priključenja i proizvodnje energije i razmjene energije na mjestu konekcije, ne postoje ograničenja koja bi uticala na realizaciju Projekta.

2. AKTIVNOSTI NA PRIPREMI REALIZACIJE PROJEKTA

U pripremnoj fazi, od strane EPCG-a izrađena je neophodna projektna dokumentacija i to:

1. Scenario za realizaciju projekta "Solari 3000+ i 500+";

2. Projektni zadatak;
3. Poslovni plan;
4. Studije izvodljivosti;
5. Idejno tehnička rješenja
6. Tehnička specifikacija;
7. Međunarodni Javni poziv za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za finansiranje projekta Solari - 3000+ i 500+“;
8. Predlog Javnog poziva za nabavku i isporuka opreme i materijala za realizaciju projekta Solari 3000+ i 500+, po partijama i to: Partija 1: Monokristalni fotonaponski paneli; Partija 2: Invertori i smart meter trofazna brojila; Partija 3: Potkonstrukcija fotonaponskog sistema i Partija 4: Energetska infrastruktura i zaštitna oprema
9. Komunikaciona strategija Projekta “SOLARI – 3000+ i 500+”, koju će sprovesti EPCG u saradnji sa nadležnim organima (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Eko fond, Ministarstvo kapitalnih investicija, CEDIS, CGES, jedinice lokalne samouprave)

Takođe, izrađen je usaglašen od strane predstavnika EPCG, Eko-fonda i Ministarstva **predlog Sporazuma o zajedničkom finansiranju i realizaciji projekta ”Solari 3000+ i 500+” između EPCG i Eko fonda.**

Navedena dokumentacija je u prilogu ove informacije.

CEDIS je shodno odredbama Zakona o energetici i posebnim propisima izradio dokument **Tehnički zahtjevi za male elektrane snage do 30 kW**, na osnovu kojeg će se sprovesti procedura priključenja.

3. CILJ PROJEKTA

Ciljevi Projekta su:

- ✓ **podsticaj razvoju zelene ekonomije,**
- ✓ **promovisanje i povećanje pristupnosti obnovljivim izvorima energije i uvođenje mjera energetske efikasnosti za značajan broj domaćinstava i pravnih lica,**
- ✓ **zaštita životne sredine i smanjenje emisije CO₂, i**
- ✓ **davanje doprinosa energetske tranziciji, koja se ogleda u smanjenju korišćenja fosilnih goriva – uglja i nafte u proizvodnji električne energije i njihovom supstitucijom obnovljivim izvorima energije,**
- ✓ **podizanje standarda domaćinstava i pravnih lica.**

Projekat ima dvije kategorije korisnika -domaćinstva i pravna lica.

Realizacijom projekta će se značajnom broju domaćinstava obezbijediti mogućnost da uz subvencionisanje dijela troškova, kupe i ugrade foto naponske panele do 10kw, proizvode energiju za sopstvene potrebe, i u slučaju proizvodnje viška energije istu distribuiraju u sistem. Procijenjeno je da je period povrata investicije oko 7 godina, dok je radni vijek panela i do 25

godina, te je evidentno da će mjerljive benefite ugradnje sistema građani koji se odluče da učestvuju u Projektu, imati u periodu nakon isplate investicije.

Pravnim licim korisnicima Projekta će se obezbijediti mogućnost ugradnje foto naponskih panela snage od 10-30 kW pod istim uslovima kao i domaćinstvima, s tim što je procedura postavljanja odnosno ugradnje shodno odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata kompleksnija a samim tim i skuplja.

Benefiti za korisnike Projekta su sljedeći:

- Domaćinstvo, odnosno pravno lice ili javna ustanova koje učestvuje u Projektu, odnosno koje instalira solarne panele će generisati sopstvenu energiju. Solarni paneli treba da budu instalisane snage koja ne prelazi vrijednost priključne snage tog domaćinstva. U zavisnosti od instalisane snage panela određuje se vrijednost investicije, za svakog pojedinačnog korisnika..
- **Ukupnu vrijednost investicije finansira EPCG kreditiranjem korisnika.**
- **Vlada Crne Gore preko Eko fonda subvencionira 20% vrijednosti svake investicije pojedinačno;**
- **Domaćinstvo, odnosno pravno lice ili javna ustanova vraća kredit kroz plaćanje računa za utrošenu električnu energiju – znači nema odlaska u banku, procedura, i sl.**
- **Iznos rate na mjesečnom nivou treba da bude približno jednak iznosu prosječnog mjesečnog računa tog korisnika osim ako korisnik odnosno kupac želi veću ratu.** Korisnik ima mogućnost kupovine dodatne energije ukoliko troši više od instalisanog, odnosno proizvedenog i mogućnost prodaje viška energije ako troši manje od instalisanog-proizvedenog.
- Pribavljanje odobrenja jedinice lokalne samouprave za postavljanje panela snage do 10 kW za domaćinstva je pojednostavljeno a sama instalacija solarnih panela je relativno jednostavna i tehnički dosta lako izvodljiva.
- Podizanje standarda korisnika ogleda se u činjenici da nakon isplate kredita za opremu i ugradnju, računi za električnu energiju će biti umanjeni do nivoa plaćanja osnovnih troškova, jer će proizvoditi energiju za svoje potrebe.
- Na postoji rizik od nestanka izvora energije – Sunce je nepresušan izvor energije.

EPCG ostvaruje benefit na način što otklupljuje višak energije i plasira na tržištu.

Znači, cilj projekta je promocija korišćenja obnovljivih izvora energije u cilju sprovođenja mjera za smanjenje emisije CO₂, što predstavlja jedan od načina na koji se prirodna dobra i energija koriste na najpovoljniji način za životnu sredinu, i na taj poboljšava i ostvaruje efikasna zaštita životne sredine, kao osnovni uslov održivog razvoja, što predstavlja osnovne strateške ciljeve Vlade Crne Gore, koje sprovodi Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

4. KRITERIJUMI ZA UGRADNJU U ODNOSU NA STEPEN ISPLATIVOSTI INVESTICIJE

Tri su osnovna kriterijuma na osnovu kojih se utvrđuje stepen isplativosti investicije su:

- količina utrošene/proizvedene energije pojedinačnog domaćinstva, odnosno objekta;
- lokacija objekta kojom se definiše intenzitet sunčevog zračenja; i

- raspoloživa površina krova kojom se definiše snaga panela.

Kao osnovni kriterijum za određivanje snage panela kod domaćinstava koristi se prosječna količina električne energije koju to domaćinstvo troši, koja se utvrđuje na osnovu računa za utrošenu električnu energiju, što je definisano i gorecitiranim članom 96 Zakona o energetici, shodno kojem krajnji kupac koji proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora istu može proizvoditi u postrojenju instalisane snage koja ne prelazi vrijednost priključne snage krajnjeg kupca, te da ima pravo da proizvedenu električnu energiju troši za sopstvene potrebe, skladišti i prodaje višak proizvedene električne energije.

Na osnovu te potrošnje definiše se maksimalna snaga panela koja se može priključiti i određuje stepen isplativosti investicije i visina investicije. U zavisnosti od lokacije objekta, određuje se intenzitet sunčevog zračenje i projektuje količina energije koje će se proizvesti, dok se od raspoložive površine krova glavnog ili pomoćnog objekta definiše snaga panela.

Kriterijumi se određuju u odnosu na svaki objekat pojedinačno.

5. VRIJEDNOST PROJEKTA

Ukupna procijenjena vrijednost Projekta, je **30,000.000,00 eura**.

Procijenjeni troškovi ugradnje panela su 1.000,00€/1 kW.

Projektovana cijena ugradnje panela obuhvata najmanje sljedeće troškove:

1. izrade tehničke dokumentacija, koja za individualne stambene objekte može biti i tipski projekat dobijen od proizvođača,
2. foto naponskog panela i invertera i nosive podkonstrukcije,
3. DC razvod, AC razvod i razvodni ormar, i
4. elektromontažnih radova.

6. NAČIN FINANSIRANJA

Nosilac Projekta je EPCG.

Projekat se finansira 80% sredstvima EPCG, odnosno kreditnim sredstvima EPCG koja se obezbjeđuju kroz Javni poziv za obezbjeđivanje sredstava i 20% sredstvima Države, odnosno sredstvima koje shodno propisima pripadaju Eko fondu.

Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Eko fond aktivno učestvuje u realizaciji Projekta, u skladu sa ciljevima osnivanja Eko fonda pozitivnim propisima koji regulišu oblast životne sredine.

Iz sredstava Eko fonda se obezbjeđuje dio sredstva za realizaciju Projekta, odnosno subvencija krajnjim korisnicima Projekta u iznosu od 20% iznosa troškova ugradnje foto naponskih panela svakom pojedinačnom domaćinstvu, odnosno pravnom licu ili javnoj ustanovi koje prijavi učešće u Projektu i ispunio definisane uslove.

Međusobni odnosi EPCG i Eko- fonda definišu se Sporazumom, čiji predlog je u prilogu.

Sredstva EKO fonda

Shodno odredbama Zakona o životnoj sredini, Država i jedinica lokalne samouprave, obezbjeđuju finansijska sredstva za zaštitu i unaprjeđenje životne sredine. Članom 75 propisani su načini obezbjeđivanja finansijskih sredstava, i to iz:

- budžeta Crne Gore;
- budžeta jedinice lokalne samouprave;
- sredstava eko-naknada;
- sredstava Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Eko-fond);
- kredita, donacija i pomoći;
- instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija;
- stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine; i
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Članom 76 definiše se osnivanje i uloga Eko-fonda, kao i način finansiranja, te je definisano da se sredstva za finansiranje Eko-fonda obezbjeđuju iz: budžeta Crne Gore; sredstava eko-naknada; kredita, donacija i pomoći; instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija; stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine; i drugih izvora u skladu sa zakonom.

Propisana je i **namjena sredstava** koja pripadaju Eko-fondu, u skladu sa zakonom, te se ista mogu koristiti za: finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti na državnom i lokalnom nivou, u cilju očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora i energije, sprovođenje ciljeva i načela zaštite životne sredine, radi postizanja integralnog i cjelovitog očuvanja kvaliteta životne sredine, očuvanja biološke, geološke i predione raznovrsnosti i racionalnog korišćenja prirodnih dobara i energije kao osnovnih uslova održivog razvoja, kao i ostvarivanje prava građana na zdravu životnu sredinu.

Jedan od značajnijih izvora sredstava Eko fonda su eko-naknade, za koje je obaveza plaćanja utvrđena članom 77 ovog zakona, gdje je definisano da su eko-naknade naknade zbog zagađivanja životne sredine koje se plaćaju po principu "zagađivač plaća".

Eko-naknade dužna su da plaćaju pravna i fizička lica za:

- ispuštanje zagađujućih materija u vazduh;
- uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- stvaranje i deponovanje opasnog otpada.

Još jedan važan izvor finansiranja Eko fonda proizilazi iz Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list Crne Gore", br. 73/19). Ovim zakonom uređuje se zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena, smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte i zaštita ozonskog omotača. Istim su propisani načini zaštite od klimatskih promjena, koji se sprovode smanjivanjem emisija gasova sa efektom staklene bašte i supstanci koje oštećuju ozonski omotač do naučno utvrđenog neophodnog nivoa, na isplativ i ekonomski efikasan način.

Na osnovu ovog zakona donijeta je **Uredba o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list Crne Gore", br. 08/20),** kojom su utvrđene aktivnosti, odnosno djelatnosti koje emituju gasove sa efektom staklene bašte

za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, ukupan iznos emisionih kredita koji se dodjeljuje u odnosu na početno stanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, način sprovođenja aukcije za dodjelu emisionih kredita, minimalna cijena emisionih kredita ponuđenih na aukciji, dodjela besplatnih emisionih kredita, namjena sredstava prikupljenih po osnovu aukcije za dodjelu emisionih kredita i način evidencije dodijeljenih emisionih kredita, njihovog prenosa i korišćenja.

Shodno ovom Zakonu, operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte prije početka rada postrojenja, kao i da **obezbjedi emisioni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida**, koju ostvaruje. Dozvolu izdaje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine -Agencija za životnu sredinu na period od deset godina.

Alokaciju emisionih kredita vrši Vlada, sprovođenjem javnih aukcija ili besplatnom dodjelom, u skladu sa Zakonom i Uredbom.

Shodno odredbama Uredbe, osnovna jedinica emisionog kredita je tona ekvivalentne emisije ugljendioksida, odnosno tCO₂ eq., dok minimalna cijena emisionih kredita iznosi 24eura/po toni ekvivalentne emisije ugljendioksida.

Kako je EPCG odnosno Termoelektrana Pljevlja operater postrojenja u smislu Zakona i Uredbe, to je dužan da obezbijedi emisioni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida. Sredstva prikupljena od emisionih kredita u skladu sa članom 3 ove uredbe uplaćuju se na žiro račun Fonda za zaštitu životne sredine i mogu se koristiti za:

- zaštitu i unaprijeđenje životne sredine;
- podsticanje izgradnje obnovljivih izvora energije;
- podsticanje inovacija u skladu sa Strategijom pametne specijalizacije Crne Gore.

Alokaciju sredstava prikupljenih u prethodnoj godini vrši Vlada do kraja prvog kvartala tekuće godine.

Imajući u vidu potrebe Termoelektrane Pljevlja u narednoj godini, Eko-fond očekuje priliv sredstava od emisionih kredita, koja bi se dijelom koristila za realizaciju Projekta, odnosno subvencioniranje korisnika Projekta Solari 3000+ i 500+, u skladu sa zakonom.

7. UPRAVLJANJE PROJEKTOM I IMPLEMENTACIJA

Institucije nadležne za različite aspekte upravljanja projektom

- I. EPCG- nosilac projektnih aktivnosti, vrši sljedeće projektne aktivnosti:** priprema javnog poziva za finansiranje, javnog poziva za nabavku opreme, javnog poziva za korisnike- domaćinstva za ugradnju panela do 10kW i pravna lica i javne ustanove za ugradnju panela do 30kW u saradnji sa Eko-fondom, objavljivanje javnih poziva, sprovođenje komunikacione strategije, razmjena informacija sa potencijalnim korisnicima, organizacija poslova ugradnje foton-aponskih sistema, koju će realizovati Direkcija za obnovljive izvore električne energije, koja će se formirati kao posebna

organizacija cjelina, osnivanje kompanije čija će djelatnost biti ugradnja fotonaponskih sistema, sa sljedećim zadacima: organizovanje timova koji će procjenjivati, projektovati, distribuirati i ugrađivati foto naponske panele korisnicima projekta, obavljati povezane administrativno tehničke poslove za potrebe Projekta, formirati arhive i elektronske baze podataka o podnosiocima zahtjeva- korisnicima koji ispunjavaju uslove javnog poziva, i dr

II. Projektni odbor – vrši nadzor nad realizacijom Projekta. Čine ga članovi Komisije za investicije u energetskom sektoru, koja je formirana u maju 2021. godine od strane Odbora direktora EPCG. Projektni odbor vrši nadzor nad realizacijom Projekta i daje prethodnu saglasnost na dokumenta kojim određuje način realizacije Projekta (studija izvodljivosti, javni pozivi, i ostala dokumenta) Projektni odbor sačinjavaju predstavnici EPCG, Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Eko fonda, Ministarstva kapitalnih investicija, Ministarstva finansija, CEDIS-a, Uprave za nekretnine i imovinu, CGES-a, i jedinica lokalne samouprave. Projektni odbor može formirati jedno ili više radnih tijela koja će obavljati specifične zadatke odnosno biti odgovorna za realizaciju pojedinih projektnih aktivnosti.

III. Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Fond za zaštitu životne sredine-EKO FOND - učestvuju u upravljanju Projektom kroz učešće u radu Projektnog odbora, Koordinacionog tima, i drugim radnim tijelima zaduženim za realizaciju pojedinih projektnih aktivnosti, te obavljaju aktivnosti redovnog izvještavanja i informisanja Vlade Crne Gore.

JAVNI POZIVI

EPCG raspisuje dva Javna poziva, i to:

1. Javni poziv za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za finansiranje projekta „Solari - 3000+“ na iznos od 30 miliona eura, i
2. Javni poziv za nabavku i isporuka solarnih panela, invertera, slobodnostojećih ormara za smještaj opreme razvodnog ormara, instalacionog materijala i materijala za izgradnju podkonstrukcija za montažu panela za potrebe realizacije Projekta., I

Treći Javni poziv za korisnike Projekta, odnosno domaćinstva zainteresovana za kupovinu i ugradnju fotonaponskih panela do 10 kW i pravna lica i javne ustanove zainteresovane za ugradnju panela snage do 30kW, **raspisuju EPCG i Eko fond.**

VREMENSKI OKVIR REALIZACIJE

Avgust 2021. godine -2023.godine

8. VISINA SUBVENCije

Predlog je da visina subvencije koju bi odobrila Vlada Crne Gore, krajnjim korisnicima bude 20%, koja bi se obezbijedila iz sredstava koja pripadaju Eko fondu, a koja se naplaćuju shodno gore citiranim odredbama Zakona o životnoj sredini i Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena.

9. KORISNICI I USLOVI ZA UČEŠĆE U PROJEKTU

Projekat je, u segmentu koji se odnosi na ugradnju panela snage do 10kW, za individualne stambene objekte, koncipiran da izađe u susret svim domaćinstvima.

Korisnici Projekta koji pripadaju kategoriji domaćinstva, mogu biti korisnici subvencije, ako su vlasnici individualnih stambenih objekata, koji su izgrađeni u skladu sa zakonom, i koji su u smislu Zakona o energetici, kupci iz kategorije domaćinstva koji kupuju električnu energiju isključivo za potrošnju u svom domaćinstvu, koja ne obuhvata potrošnju za poslovne ili profesionalne aktivnosti.

Korisnici Projekta koji pripadaju kategoriji pravnih lica i javnih ustanova koji mogu ugrađivati foto naponske panele snage do 30 kW mogu biti korisnici subvencije, ako su vlasnici objekata, koji su izgrađeni u skladu sa zakonom, i koji su u smislu Zakona o energetici „krajnji kupci koji kupuju električnu energiju ili gas za sopstvenu potrošnju“, i koji (kao i kupci iz kategorije domaćinstva) mogu proizvoditi električnu energiju u postrojenju instalisane snage koja ne prelazi vrijednost priključne snage.

I